SODBA SODIŠČA (veliki senat)

z dne 2. maja 2006*

V zadevi C-436/03,

zaradi ničnostne tožbe na podlagi člena 230 ES, vložene 14. oktobra 2003,

Evropski parlament, ki sta ga najprej zastopala J. L. Rufas Quintana in E. Waldherr, nato pa E. Waldherr in R. Passos, zastopniki, z naslovom za vročanje v Luxembourgu,

tožeča stranka,

ob intervenciji

Komisije Evropskih skupnosti, ki jo je najprej zastopala C. Schmidt, nato J.-F. Pasquier, zastopnika, z naslovom za vročanje v Luxembourgu,

intervenientka,

* Jezik postopka: francoščina.

proti

Svetu Evropske unije, ki ga zastopata J.-P. Jacqué in M. C. Giorgi Fort, zastopnika,

tožena stranka,

ob intervenciji

Kraljevine Španije, ki jo zastopa E. Braquehais Conesa, zastopnik, z naslovom za vročanje v Luxembourgu,

Združenega kraljestva Velika Britanija in Severna Irska, ki ga zastopa R. Caudwell, zastopnica, skupaj z lordom P. Goldsmithom in N. Paines, QC, z naslovom za vročanje v Luxembourgu,

intervenienta,

SODIŠČE (veliki senat),

v sestavi V. Skouris, predsednik, P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas in J. Makarczyk, predsedniki senatov, J.-P. Puissochet (poročevalec), R. Schintgen, J. Klučka, U. Lõhmus, E. Levits in A. Ó Caoimh, sodniki,

generalna pravobranilka: C. Stix-Hackl,
sodni tajnik: R. Grass,

na podlagi pisnega postopka,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 12. julija 2005

izreka naslednjo

Sodbo

1 Evropski parlament predlaga razglasitev ničnosti Uredbe Sveta (ES) št. 1435/2003 dne 22. julija 2003 o statutu evropske zadruge (SCE) (UL L 207, str. 1, v nadaljevanju: izpodbijana uredba).

Pravni okvir

2 Izpodbijana uredba je bila sprejeta na podlagi člena 308 ES. Vzpostavlja enoten statut, ki se uporablja za evropsko zadrugo (SCE), med drugim s ciljem odstranitve ovir pri čezmejnem sodelovanju družb z upoštevanjem posebnosti zadrug.

3 Druga uvodna izjava izpodbijane uredbe določa:

„Dokončno oblikovanje notranjega trga in izboljšanje ekonomskega in socialnega položaja po vsej Skupnosti, ki ga omogoča, ne pomenita le, da bi bilo treba odpraviti trgovinske ovire, ampak tudi prilagoditi proizvodne strukture razsežnosti Skupnosti. Zato je nujno, da imajo družbe vseh vrst, katerih poslovanje ni omejeno zgolj na zadovoljevanje lokalnih potreb, možnost načrtovati in izvesti reorganizacijo svojega poslovanja na ravni Skupnosti."

4 Uvodne izjave od enajste do štirinajste vsebujejo besedilo:

„(11) Čezmejno sodelovanje med zadrugami v Skupnosti trenutno ovirajo pravne in upravne težave, ki bi jih bilo treba odpraviti na trgu brez meja.

(12) Uvajanje evropske pravne oblike za zadruge, ki temelji na skupnih načelih, vendar upošteva njihove posebne značilnosti, bi zadrugam moralo omogočiti, da bi poslovale zunaj svojih nacionalnih meja na celotnem ozemlju Skupnosti ali njenem delu.

(13) Glavni cilj uredbe je omogočiti ustanovitev SCE fizičnim osebam s prebivališčem v različnih državah članicah ali pravnim osebam, ustanovljenim

po zakonodaji različnih držav članic. Omogočila bo tudi ustanovitev SCE z združitvijo dveh obstoječih zadrug ali s preoblikovanjem nacionalne zadruge v novo obliko brez poprejšnjega prenehanja, če ima navedena zadruga svoj sedež in glavno upravo v eni državi članici ter obrat ali hčerinsko družbo v drugi državi članici.

(14) Glede na poseben značaj SCE, ki ji ga daje Skupnost, dogovor o ‚dejanskem sedežu', ki ga sprejema ta uredba glede SCE, ne posega v zakonodajo držav članic in vnaprej ne posega v druga besedila Skupnosti o pravu družb."

5 Izpodbijana uredba določa zlasti pravila o ustanovitvi SCE (člen 2), o njenem minimalnem kapitalu (člen 3) in o statutu (člen 5). Na podlagi člena 1(5) izpodbijane uredbe je SCE pravna oseba.

6 Člen 6 izpodbijane uredbe določa:

„Sedež SCE je v Skupnosti, in sicer v državi članici, v kateri je glavna uprava SCE. Država članica lahko poleg tega SCE, ki je registrirana na njenem ozemlju, naloži obveznost imeti glavno upravo in sedež v istem kraju."

7 Člen 7 izpodbijane uredbe ureja prenos sedeža SCE, ki se izvede brez izgube njene pravne osebnosti:

„1. V skladu z odstavki od 2 do 16 se lahko sedež SCE prenese v drugo državo članico. Tak prenos ne povzroči prenehanja SCE ali nastanka nove pravne osebe.“

8 Člen 8(1) izpodbijane uredbe določa:

Za SCE se uporablja:

(a) ta uredba;

(b) določbe statuta SCE, kadar je to dovoljeno s to uredbo;

(c) za področja, ki jih ne ureja ta uredba, ali, kadar so urejena delno, za vidike, ki niso zajeti s to uredbo:

(i) zakonodaja, ki so jo sprejele države članice za izvajanje ukrepov Skupnosti, ki se nanašajo posebej na SCE;

(ii) zakonodaja držav članic, ki bi se uporabljala za zadruge, ustanovljene v skladu z zakonodajo države članice, v kateri je sedež SCE;

(iii) določbe njenega statuta enako kot za zadruge, ustanovljene v skladu z zakonodajo države članice, v kateri je sedež SCE.“

9 Končno, izpodbijana uredba omogoča čezmejne združitve SCE (členi 2(1), četrta alinea, in od 19 do 34 izpodbijane uredbe).

Zakonodajni postopek, ki je privedel do sprejetja izpodbijane uredbe

10 Komisija Evropskih skupnosti je 6. marca 1992 Svetu Evropske unije predstavila začetni predlog glede SCE (UL 1992, C 99, str. 14). Ta predlog je temeljil na členu 100 A Pogodbe ES (po spremembi postal člen 95 ES).

11 Zaradi sprememb pogodb, ki sta jih uvedli pogodbi iz Maastrichta in Amsterdama, je bila pravna podlaga tega predloga uredbe prilagojena potrebam člena 95 ES. Parlament je v svojem mnenju potrdil to pravno podlago.

12 Razprave v Svetu so povzročile spremembo te pravne podlage, člen 95 ES je nadomestil člen 308 ES. Zaradi te spremembe je Svet odločil, da se bo znova posvetoval s Parlamentom.

13 Parlament je v mnenju z dne 14. maja 2003 predlagal, naj se člen 95 ohrani kot pravna podlaga. Komisija, ki se je izrekla o spremembah Parlamenta, je to stališče podprla.

14 Svet je 22. julija 2003 formalno sprejel izpodbijano uredbo in s tem potrdil izbiro člena 308 za pravno podlago.

Predlogi strank in postopek pred Sodiščem

15 Parlament predlaga Sodišču, naj:

– izpodbijano uredbo razglasi za nično;

– ohrani njene učinke v veljavi do začetka veljavnosti nove ureditve na tem področju, ki bo sprejeta v razumnem roku na primerni pravni podlagi;

– Svetu naloži plačilo stroškov.

16 Svet predlaga Sodišču, naj:

– zavrne tožbo;

– Parlamentu naloži plačilo stroškov.

17 S sklepom predsednika Sodišča z dne 9. marca 2004 je bilo Komisiji dovoljeno, da intervenira v podporo predlogom Parlamenta. Z istim sklepom je bilo Kraljevini Španiji in Združenemu kraljestvu Velika Britanija in Severna Irska dovoljeno, da intervenirata v podporo predlogom Sveta.

Tožba

Trditve strank

18 Parlament v utemeljitev tožbe navaja en sam tožbeni razlog, in ta je napačna izbira člena 308 ES za pravno podlago izpodbijane uredbe. Po njegovem mnenju bi bila ustrezna pravna podlaga člen 95 ES.

19 V zvezi s tem omenja, da razlike v pravu družb držav članic ovirajo dejavnosti zadrug, zlasti kar zadeva prenos njihovega sedeža in čezmejnih združitev.

20 Parlament dalje meni, da ima uredba lahko za pravno podlago člen 95 ES. Tako bi se lahko približevanje prava držav članic izvedlo tako, da bi se nacionalno pravo dopolnilo z ustanovitvijo evropskih pravnih oblik. V primeru SCE naj bi bilo približevanje prava držav članic potrebno za ustanovitev in vodenje evropskih zadrug.

21 Parlament dodaja, da pojem „približevanje“, ki ga vsebuje člen 95, ne vsebuje le ukrepov za odstranjevanje ovir, ki izhajajo iz razlik v različnih nacionalnih pravnih redih, temveč tudi ukrepe, ki so namenjeni preseganju ozemeljskih omejitev nacionalnih pravnih redov, kolikor je to potrebno za vzpostavitev in delovanje notranjega trga.

22 Glede tega Parlament izpodbija trditev Sveta, po kateri bi moral ukrep približevanja nujno vključevati popolno ali delno nadomestitev nacionalnih določb. Poleg tega naj bi Sodišče dopustilo, da se konvergenca zakonodaj držav članic, ki je cilj člena 95 ES, lahko izvršuje, čeprav v nekaterih državah članicah ni zakonodaje, ki bi urejala določeno področje (sodba z dne 9. oktobra 2001 v zadevi Nizozemska proti Parlamentu in Svetu, C-377/98, Recueil, str. I-7079, točka 15).

23 Enako velja za trditve Sveta, po katerih naj bi bil prvi pogoj za približevanje zakonodaj pristojnost države članice, da na tem področju sprejme predpise, ki bi imeli enake učinke kot približevanje. Po mnenju Parlamenta iz člena 95 ni mogoče izvesti tega pogoja, toliko bolj zato, ker država članica ne more sama priti do rezultata, ki bi bil enak približevanju zakonodaj.

24 Parlament poudarja tudi to, da člen 308 ni primerna pravna podlaga za sprejetje izpodbijane uredbe, ker je med drugim uporaba te določbe pogojena s tem, da Pogodba ES za doseganje zastavljenega cilja ne določa nobenega posebnega pooblastila za ravnanje, kar pa naj ne bi veljalo v obravnavanem primeru.

25 Ustanovitve evropske zadruge ni mogoče enačiti z ustanovitvijo nove pravice, ki obstaja poleg nacionalnih pravic, kot je to na področju intelektualne lastnine (glej zlasti Uredbo Sveta (ES) št. 40/94 z dne 20. decembra 1993 o znamki Skupnosti (UL 1994, L 11, str. 1) in Uredbo Sveta (ES) št. 2100/94 z dne 27. julija 1994 o žlahtniteljskih pravicah v Skupnosti (UL L 227, str. 1). Parlament poudarja, da sta ti uredbi, ki temeljita na členu 308 ES, uvedli upravne organe Skupnosti, ki so pravne osebe in so finančno in upravno neodvisni, kar pa naj ne bi veljalo v primeru izpodbijane uredbe.

26 Evropska zadruga naj namreč ne bi bila nova oblika družbe, ločena od prava držav članic, saj izpodbijana uredba ne določa njene izčrpne organizacije, temveč le ureja njeno strukturo in sistematično napotuje na pravo, ki se uporablja v državi članici njenega sedeža.

27 Komisija, intervenientka, podpira enake trditve kot Parlament. Poleg tega poudarja širši pomen pojma „usklajevanje“ iz člena 95 ES.

28 Po mnenju Komisije je cilj izpodbijane uredbe izboljšanje pogojev za vzpostavitev in delovanje notranjega trga, s tem da prispeva k odstranjevanju ovir pri svobodi opra-

vljanja storitev z ustanovitvijo evropske pravne oblike, kar zadrugam omogoča, da delujejo preko nacionalnih meja. V obravnavanem primeru naj bi poseben značaj statuta evropske zadruge, ki mu ga daje Skupnost, dopolnjeval različne nacionalne statute zadrug z namenom olajšati razvoj njihovih čezmejnih dejavnosti.

29 Svet meni, da izpodbijana uredba ustanavlja novo pravno obliko evropske razsežnosti, ki je dodana zadrugam nacionalnega prava.

30 Dodaja, da samo dejstvo, da je akt Skupnosti namenjen vzpostavljanju in delovanju notranjega trga, ne zadošča za to, da bi bila njegova potrebna pravna podlaga člen 95 ES. Člen 14 ES naj bi določal, da je člen 95 ES le ena od mnogih določb, s katerimi se udejanja notranji trg.

31 Da bi ta akt lahko temeljil na členu 95 ES, bi moral približevati nacionalne zakonodaje in bi moral biti namenjen odstranjevanju ovir, s katerimi razlike in/ali omejen ozemeljski učinek nacionalnih ureditev ovirajo uresničitev ciljev Pogodbe.

32 Svet navaja, da mora usklajevalni ukrep nujno privesti do rezultata, do katerega bi bilo mogoče priti s sočasnim sprejetjem enake zakonodaje v vsaki državi članici. V obravnavanem primeru pa nobena država članica gledana posamično ni mogla uvesti takega statuta, kot ga določa izpodbijana uredba.

33 Iz tega razloga, in ker ni druge upoštevne določbe, naj bi bilo edino člen 308 ES mogoče uporabiti za pravno podlago za to uredbo.

34 Kraljevina Španija in vlada Združenega kraljestva, intervenienta, prav tako menita, da je evropska zadruga nova pravna oblika. Izpodbijana uredba bi zato morala biti sprejeta na podlagi člena 308 ES.

Presoja Sodišča

35 Ustrezno pravno podlago, na podlagi katere je treba sprejeti akt, je treba določiti glede na vsebino in glavni cilj tega akta (glej zlasti sodbo z dne 17. marca 1993 v zadevi Komisija proti Svetu, C-155/91, Recueil, str. I-939, točke od 19 do 21, in zgoraj navedeno sodbo Nizozemska proti Parlamentu in Svetu, točka 27).

36 V tem pogledu je uporaba člena 308 ES za pravno podlago akta upravičena le, če nobena druga določba Pogodbe institucijam Skupnosti ne daje potrebne pristojnosti za sprejetje tega akta (glej sodbi z dne 26. marca 1987 v zadevi Komisija proti Svetu, 45/86, Recueil, str. 1493, točka 13, in z dne 13. julija 1995 v zadevi Španija proti Svetu, C-350/92, Recueil, str. I-1985, točka 26).

37 Sodišče je tako že razsodilo, da se Skupnost pri ustanavljanju novih pravic intelektualne lastnine, ki obstajajo poleg nacionalnih pravic, lahko opira na člen 308 ES (glej mnenje št. 1/94 z dne 15. novembra 1994, Recueil, str. I-5267, točka 59, ter zgoraj

navedeni sodbi Španija proti Svetu, točki 23 in 27, in Nizozemska proti Parlamentu in Svetu, točka 24). Nasprotno je uporaba člena 308 ES za pravno podlago izključena, če zadevni akt Skupnosti ne določa nove pravice za zaščito na ravni Skupnosti, ampak le usklajuje pravila iz zakonodaj držav članic za izdajo in zaščito te pravice (zgoraj navedena sodba Nizozemska proti Parlamentu in Svetu, točka 25).

38 Člen 95 ES zakonodajalca Skupnosti pooblašča, da sprejme ukrepe za izboljšanje pogojev za vzpostavitev in delovanje notranjega trga, pri čemer morajo ti ukrepi dejansko imeti ta cilj, s tem da prispevajo k odstranjevanju ovir pri ekonomskih svoboščinah, za katere jamči Pogodba in med katerimi je svoboda ustanavljanja (glej zlasti sodbi z dne 5. oktobra 2000 v zadevi Nemčija proti Parlamentu in Svetu, C-376/98, Recueil, str. I-8419, točke 83, 84 in 95, in z dne 10. decembra 2002 v zadevi British American Tobacco (Investments) in Imperial Tobacco, C-491/01, Recueil, str. I-11453, točka 60).

39 Uporaba člena 95 ES za pravno podlago je prav tako mogoča z namenom, da se prepreči pojavljanje ovir pri trgovanju, ki izhajajo iz neenotnega razvoja nacionalnih zakonodaj, pri čemer mora biti pojav teh ovir kljub temu verjeten, cilj zadevnega ukrepa pa mora biti njihova preprečitev (glej v tem smislu zgoraj navedene sodbe Španija proti Svetu, točka 35, Nemčija proti Parlamentu in Svetu, točka 86, Nizozemska proti Parlamentu in Svetu, točka 15, in British American Tobacco (Investments) in Imperial Tobacco, točka 61).

40 V obravnavanem primeru iz vsebine in ciljev izpodbijane uredbe izhaja, da je njen namen vzpostaviti novo pravno obliko, poleg nacionalnih oblik zadrug, kot to med drugim poudarjata dvanajsta in štirinajsta uvodna izjava izpodbijane uredbe, po katerih je treba evropsko zadrugo šteti za evropsko pravno obliko zadrug s posebnim značajem, ki ji ga daje Skupnost.

41 V skladu s členom 8(1)(a) izpodbijane uredbe namreč pravno obliko evropske zadruge primarno ureja ta uredba. Njen člen 8(1)(b) določa, da se za evropsko zadrugo lahko uporabljajo tudi določbe njenega statuta, kadar je to izrecno dovoljeno s to uredbo. Le subsidiarno pa za področja, ki jih ta uredba ali statut evropske zadruge ne urejata, člen 8(1)(c) te uredbe med drugim napotuje na pravo države članice, v kateri ima evropska zadruga svoj sedež.

42 Poleg tega pogoji za ustanovitev evropske zadruge, ki so našteti v členu 2 izpodbijane uredbe, veljajo le zanjo. Posebnost evropske zadruge je tudi možnost iz člena 7 izpodbijane uredbe, da se sedež iz ene države članice prenese v drugo, pri tem pa ta prenos ne povzroči prenehanja SCE ali nastanka nove pravne osebe.

43 Končno iz člena 9 izpodbijane uredbe, na podlagi katerega se evropska zadruga v vsaki od držav članic obravnava, kot da je zadruga, ustanovljena v skladu z zakonodajo države članice, v kateri ima sedež, izhaja, da evropska zadruga obstaja poleg zadrug nacionalnega prava.

44 V teh okoliščinah ni mogoče šteti, da je cilj izpodbijane uredbe, ki ne spreminja različnih obstoječih nacionalnih zakonodaj, približevanje zakonodaj držav članic o zadrugah, ampak ustanovitev nove oblike zadruge, ki obstaja poleg nacionalnih oblik.

45 Na to ugotovitev ne vpliva dejstvo, da izpodbijana uredba ne določa izčrpno celote pravil, ki se uporabljajo za evropske zadruge, in da na določenih točkah napotuje na pravo države članice, na ozemlju katere ima evropska zadruga sedež, saj ima to napotilo, kot je bilo poudarjeno zgoraj, subsidiaren značaj.

46 Iz navedenega izhaja, da člen 95 ES ni mogel biti primerna pravna podlaga za sprejetje izpodbijane uredbe, ki je bila pravilno sprejeta na podlagi člena 308 ES.

47 Ker edini tožbeni razlog ni utemeljen, se mora tožba zavrniti.

Stroški

48 V skladu s členom 69(2) Poslovnika se neuspeli stranki naloži plačilo stroškov, če so bili priglašeni. Svet je predlagal, naj se Parlamentu naloži plačilo stroškov, in ker ta s tožbenimi razlogi ni uspel, se mu naloži plačilo stroškov. V skladu s členom 69(4) tega poslovnika Kraljevina Španija, Združeno kraljestvo Velika Britanija in Severna Irska in Komisija, intervenienti, nosijo svoje stroške.

Iz teh razlogov je Sodišče (veliki senat) razsodilo:

1. Tožba se zavrne.

2. Evropskemu parlamentu se naloži plačilo stroškov.

3. Kraljevina Španija, Združeno kraljestvo Velika Britanija in Severna Irska ter Komisija Evropskih skupnosti nosijo svoje stroške.

Podpisi